

Евгений Константинович Лазаренко

На 1 януари 1979 г. почина видният съветски учен, вдъхновеният изследовател на минералите и минералните находища на Украйна, почетният член и вицепрезидент на Всесоюзното минералогическо дружество,

ство, почетният член на Българското геологическо дружество академик професор Евгений Константинович Лазаренко, заслужил деятел на науките на Украинската ССР.

Е. К. Лазаренко е роден на 26 декември 1912 г. в Харков в семейството на работник. След завършване на средното си образование за кратко време той работи в Централното архивно управление на УССР. През 1934 г. завършва Геолого-географския факултет на Харковския университет, в който е приет веднага след това за

аспирант. През 1937 г. защитава кандидатската си дисертация на тема „Минералогия свинцово-цинкових месторождений Нагольной Тарасовки в Донбасе“. Една година по-късно е избран за доцент при Катедрата по минералогия и петрография на Воронежкия университет, където работи до 1942 г. едновременно и като заместник-декан и декан. В периода 1942—1944 г., когато е старши научен сътрудник в Уралския филиал на АН на СССР, Е. К. Лазаренко провежда изследвания върху минералогията на медно-цинковите находища в Среден Урал. Тези свои изследвания той обобщава в монография, която защитава през 1947 г. като докторска дисертация.

Своя талант на учен, педагог, научен организатор и общественик Е. К. Лазаренко проявява особено ярко в Лвовския университет, с който е свързан най-значителният етап (от 1944 до 1969 г.) на широкообхватната му и много плодотворна дейност. През 1945 г. на него като декан е поверен новосъздаденият Геологически факултет. От 1949 до 1951 г. той е проректор, а в периода 1951—1963 г. — ректор на университета. От 1944 до 1969 г. непрекъснато Е. К. Лазаренко завежда Катедрата по минералогия на Лвовския университет, а от 1951 г., когато е избран за член-кореспондент на Украинската академия на науките, до 1960 г. и Отдела по минералогия на Института по геология на полезните изкопаеми на тази академия.

С избирането на Е. К. Лазаренко през 1969 г. за редовен член на Украинската академия на науките той преминава на работа в Киев в Института по геологически науки, по-късно в Института по геохимия и физика на минералите при АН на УССР. Там той организира и успешно ръководи до края на живота си Отдела по регионална и генетична минералогия.

Е. К. Лазаренко поставя началото на системното и активно изследване на минералните находища на Украйна. Той успява да привлече много ученици и да създаде една от най-силните школи в Съветския съюз по генетична минералогия. В резултат

тат на тази целеустремена научноизследователска дейност се появяват голям брой научни статии по минералите и минералните находища на Украйна, както и монографии по минералогията на Прикарпатие, Закарпатие, Подолие, на Волинските пегматити, Кривой Рог и Донецкия басейн.

Изключително продуктивната научна дейност на Е. К. Лазаренко е свързана с разработването и на теоретични проблеми на минералогията и по-специално по систематиката и номенклатурата на минералите, по генезиса на минералите и по историята на минералогията. Неговите усилия по уточняване на терминологията на минералите са отразени в „Минералогическият словарь“, отпечатан през 1972 г. и по-късно в „Минералогичний словник“, отпечатан през 1975 г. при участие на неговите ученици. Дългогодишните му интереси към класификационните отношения при минералите са обобщени в „Опыт генетической классификации минералов“ — последната монография на Е. К. Лазаренко, отпечатана през 1978 г.

Голям дял от творческата биография на Е. К. Лазаренко заема педагогическата му дейност. Във връзка с четените от него курсове по минералогия, по основи на генетичната минералогия и по минералогията на Украйна той издава различни учебници. Неговият „Курс минералогии“ претърпява 5 издания, а „Основи генетической минералогии“ е първият учебник по този раздел на минералогията.

Много време посвещава Е. К. Лазаренко за подготовка на млади кадри, 35 от които под негово ръководство защитават успешно кандидатски дисертации.

Големи заслуги за развитието на науката Е. К. Лазаренко има и с активната си научноредакторска дейност. Той е основател и постоянен отговорен редактор на „Минералогический сборник“ и на „Минералогия осадочных образований“. Член бе на редколегията на „Записки Всесоюзного минералогического общества“, „Геологический журнал“, „Конституция и свойства минералов“. През последните две години той организира всесоюзното списание „Минералогический журнал“, утвърдено в дните на неговата смърт.

Е. К. Лазаренко е автор още на биографични очерци за видни минералози, на разнообразни исторически прегледи — за минералогията на Украйна, за минералогическите изследвания в Лвовския университет през периода 1939—1959 г., за минералогическия музей на същия университет и др.

Е. К. Лазаренко е инициатор за създаването на Лвовското геологическо дружество, на което бе дългогодишен председател. Смъртта го завари като председател

на Украинското минералогическо дружество.

Е. К. Лазаренко е един от основателите на Карпато-Балканската геологическа асоциация и първият и единствен досега председател на Комисията по минералогия и геохимия към асоциацията. По негова инициатива комисията започна работа по металогенията на Карпато-Балканската област, като самият той в съавторство състави металогенна карта на Карпатите в М 1:1 000 000 и обяснителния текст към картата. Също по негова инициатива XI конгрес на КБГА взе решение за изготвянето на „Минералогическа енциклопедия за Карпато-Балканската област“ и го избра за отговорен редактор.

Признание за неговия научен авторитет е избирането му за почетен член на Дружеството по минералогия и геология на Чехословашката академия на науките, на Минералогическото дружество на Великобритания и Ирландия, за доктор honoris causa на университета в Люблина, Полша.

Е. К. Лазаренко има значителни изяви и в обществения живот на Украинската ССР. Той е избран за член на Градския и Областния комитет на комунистическата партия на Украйна; бил е делегат на XX конгрес на КП на Украйна и др. За големите му заслуги като учен и общественик той е награждаван на два пъти с ордена „Знак почета“, с почетна грамота на Президиума на Върховния съвет на УССР, с медал за доблесен труд по време на Великата отечествена война.

Е. К. Лазаренко посети на два пъти нашата страна. Първия път, през 1965 г., като делегат на VII конгрес на КБГА, а втория път, през 1976 г., като гост на Българската академия на науките, когато изнесе две много интересни лекции — по проблемите на минералогията и по минералогията на Украйна.

Не е възможно да се завърши един възпоменателен текст за Е. К. Лазаренко, без да се изтъкнат неговите лични добродетели. Той бе обаятелна личност с широки културни интереси. Неговата дружелюбност, непринуденост и отзивчивост, както и чувството му за справедливост прозираха лесно в дълбоко съдържателното му и увлекателно слово и в неговия забележителен хумор. Той притежаваше завидната способност да насърчава и да отдава заслуженото признание на научните постижения на минералозите.

Последните ярки впечатления от Е. К. Лазаренко са свързани с XI конгрес на КБГА през 1977 г. в Киев, на който той бе един от главните организатори. Невеоятно изглежда, че този жизнерадостен човек, изпълнен винаги с творческа енергия, е бил така бързо покосен от коварната болест.

С избирането на Евгений Константинович Лазаренко за почетен член на Българското геологическо дружество българските геолози засвидетелстваха своето призна-

ние на неговите заслуги за развитието на КБГА и своето уважение към неговото научно дело.

*От Българското
геологическо дружество*

В памет на Алексей Иванович Тугаринов

На 12 юли 1979 г. се навършиха 2 години от смъртта на заместник-директора на Института по геохимия и аналитична химия „В. И. Вернадски“ към АН СССР, доктора на геолого-минералогическите науки, членкор. на АН СССР, лауреата на Ленинска премия **А л е к с е й И в а н о в и ч Т у г а р и н о в**.

Като крупен геохимик, изследовател на редките и радиоактивните елементи, на геохимията на стабилните изотопи, на геохронологията на магмените и рудните формации **А. И. Тугаринов** се ползуваше с уважението на геолозите, работещи в тези направления не само в Съветския съюз, но и в много други страни на света. Той беше член и активно сътрудничеса на редица международни геохимични комисии.

Много сили и енергия **А. И. Тугаринов** отделяше за възпитанието и подготовката на научни кадри в Московския университет, където беше професор от 1965 г., а в последно време и завеждащ Катедрата по геохимия. При него са слушали лекции и са защитавали дисертации и български специалисти. Той оказа неocenима помощ на българската геология при изследването на изотопния състав на оловото от находища на цветни метали в Родопския среднен масив, Средногорието и Стара планина.

Трудно могат да се изброят големите заслуги на **А. И. Тугаринов** за развитието на геохимичната наука.

Тугаринов разработи геохронологката скала на докамбрия, която е приета и се използва от учените във всички страни.

Тугаринов направи голям принос в ученето за разпространението и разпреде-

нето на елементите в земната кора. Той е един от основоположниците на съвременното направление в геохимията, което изучава поведението на редките и разсеяните елементи във връзка с геоложките и термодинамични условия, при които протичат скалообразователните процеси.

Голям е приносът на **Тугаринов** в теорията за рудообразователните процеси. Той даде геохронологички обоснована концепция за еволюцията в разпределението на орудвяванията в земната кора, която се посрещна с голям интерес на втория симпозиум на Международната конференция по геохимия и космохимия, проведена през 1977 г., последната година от неговия живот. Известни са идеите му за участието на мобилизационни процеси при формирането на хидротермалните разтвори.

Особено значение имат теоретичните и практическите разработки на **Тугаринов** за изясняване металоносната специализация на магмените скали, например определяне калаеността на гранитоидите по ореолите на разсейване на лития и др.

Несъмнено много важни за научните изследвания и геоложката практика са работите на **Тугаринов** по изучаването изотопния състав на оловото в магмените скали — за търсенето и определянето на находища на редки и цветни метали, за разширяването и обогатяването на суровинната база.

Със смъртта на **Алексей Иванович Тугаринов** световната геохимична наука загуби един от крупните творци. Той беше не само изтъкнат учен, но и прекрасен човек с горещо и отзивчиво сърце.

*Р. Димитров
Ел. Алексиев*